

ТЕХНОЛОГІЧНІ ЕТАПИ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ДО РОЗРОБКИ І ВИКОРИСТАННЯ ПЕДАГОГІЧНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

Бєляєв С.Б.

кандидат педагогічних наук, доцент,

професор кафедри педагогіки, психології та менеджменту

Комунального закладу «Харківська гуманітарно-педагогічна академія»

Харківської обласної ради, м. Харків, Україна

У вирішенні завдання забезпечення професійної підготовки майбутніх учителів до розробки і використання педагогічних технологій у цілісному освітньому процесі необхідно ми виходимо з позиції розглядати його у якості здатної до самоорганізації системи, яка є гнучкою у виборі організаційних форм, засобів, методів і потребує спеціального управління, провідні аспекти якого представлені у психолого-педагогічних дослідженнях: теоретико-історичних питань соціального управління (В. Афанасьєв, І. Блауберг, Д. Макгрегор); управління навчальним закладом (Т. Давиденко, М. Поташнік, Т. Шамова); психологічних теорій управління (Б. Ананьєв, О. Леонтєв, С. Рубінштейн, А. Маслоу); управління цілісним педагогічним процесом (В. Андрєєв, С. Архангельський, Ю. Бабанський, Г. Белая, В. Беспалько, Н. Кузьміна, В. Сластьонін, Н. Тализіна).

Окремі підходи до підвищення якості освітнього процесу у межах теорії оптимізації, вивчення загальних закономірностей навчального процесу, діалектичний системний підхід вимагають розглядати усі компоненти освітнього процесу у взаємозв'язку. За своїм змістом вони передують упровадженню технологічних схем організації системи професійної підготовки, оскільки об'єктами оптимізації визначаються зміст освіти і терміни її реалізації, а основними критеріями – цілісність, наукова і практична значущість елементів

змісту освіти, відповідність віковим можливостям, відповідність часу на вивчення матеріалу. Педагогічну систему, на думку С. Архангельського [1], слід розглядати сукупністю окремих елементів, як окремих систем (підсистем відносно загальної системи), які знаходяться у стані постійного взаємного впливу.

Ефективність функціонування педагогічної системи ми вбачаємо в оптимальній взаємодії усіх її елементів з урахуванням їх комплексного впливу на перебіг та результат освітнього процесу у відповідності до положень системного і технологічного підходів. При цьому визначення характеристик навчальної діяльності студента має спиратись на описані ключовими категоріями виділення компетентностей ознаками автономності та інтерактивності [4]. Це створює достатню базу для виконання визначених у межах компетентнісного підходу в освіті вимог реалізації особистісного розвитку студента.

Реалізація системи професійної підготовки майбутніх учителів до розробки і використання педагогічних технологій потребує адекватного алгоритму, технологічні етапи якого мають забезпечувати послідовне формування заданих знань, умінь, професійно важливих якостей, що концептуально забезпечується за умов реалізації процедурної інтеграції компетентнісного, системного і технологічного підходів: цілісність функціонування освітнього процесу з можливостями самоконтролю і самоуправління обумовлюється виконанням вимог системного підходу; компетентнісний підхід описує критерії вибору методів і засобів реалізації системи професійної підготовки; технологічний підхід описує вимоги щодо алгоритму реалізації технологічної схеми упровадження системи професійної підготовки.

У процесі розробки і упровадження алгоритму професійної підготовки ми спирались на виділені Г. Селевком [3, с. 26] науковий, процесуально-діяльнісний, формально-описовий аспекти розуміння горизонтальної структури педагогічної технології, а також характеристичні ознаки педагогічної технології

і вимоги до неї: вона повинна містити науково обґрунтовану систему раціональних способів досягнення педагогічної мети (Н. Тализіна), що відповідає вимогам системності, структурованості, відтворюваності, ефективності і алгоритмічності (С. Сисоєва); моделювати дії учасників освітнього процесу під час оволодіння системою знань, досвідом репродуктивної, реконструктивної і творчої діяльності (А. Рацул [2]) із конкретизацією методів, засобів, форм реалізації, засобів діагностики та контролю за станом сформованості складових професійної підготовки майбутніх учителів до розробки і використання педагогічних технологій; спиратись на діагностичне визначення мети педагогічної технології (отримати уточнені цілі та зміст і забезпечувати послідовний перехід від навчальної діяльності до професійної шляхом накопичення профільних знань та вмінь, формування професійно важливих якостей); створювати можливості для об'єктивного контролю стану сформованості складових професійної педагогічної підготовки; відповідати класичним принципам диференційованості, прогностичності, цілісності і гуманістичності; конкретизовану у межах особистісно-орієнтованого підходу в освіті необхідність забезпечення індивідуальних освітніх траєкторій за умов забезпечення оптимальності вибору форм, методів і засобів організації професійної підготовки, об'єктивності оцінки отриманих результатів.

Формування системи знань про суть та зміст освітніх технологій, структуру педагогічної системи, критеріїв відповідності організації освітнього процесу вимогам технологічного підходу в освіті, структуру та ознаки педагогічних технологій, умови і характеристичні ознаки результатів їх упровадження, шляхи та можливості адаптації, модернізації, розробки і використання педагогічних технологій, наукові теорії, що належать до традиційної психолого-педагогічної підготовки, а також теорії організації освітнього процесу, базові принципи інноваційної педагогічної діяльності, авторські технології навчання та виховання, ключові їх елементи, згідно із

нашими дослідницькими позиціями, відбувається шляхом цілеспрямовано організованої самостійної навчальної діяльності з аналізу, порівняння і синтезу.

Самостійна робота студента з аналізу авторської педагогічної технології, порівняння її ефективності із традиційними підходами до організації освітнього процесу розкриває логіку вибору методів і засобів реалізації змісту технології, у відповідності до цілей, задач, наукової концепції організації освітнього процесу. Накопичені у такий спосіб знання стають основою для реалізації наступного етапу – формування спеціального добору методів і засобів впровадження педагогічних технологій, умінь вибору методичних прийомів тощо. Комплекс професійно важливих якостей доповнюється спрямованістю на вибір оптимальних технологічних засобів вирішення системи професійних педагогічних функцій та завдань.

Формування практичної складової змісту системи професійної підготовки майбутніх учителів до розробки і використання педагогічних технологій відбувається у ході самостійної роботи студента з узагальнення і синтезу під час моделювання шляхів реалізації педагогічних технологій і має результатом накопичення системи умінь упроваджувати педагогічні технології: уміння аналізувати можливості вирішувати завдання педагогічної діяльності засобами педагогічних технологій, уміння добирати зі спектру сучасних педагогічних технологій адекватні запланованим прогнозованим результатам технологічні рішення, уміння здійснювати адаптацію і модернізацію освітніх технологій, уміння розробляти і упроваджувати власні педагогічні технології тощо..

Таким чином, алгоритм реалізації системи професійної підготовки майбутніх учителів до розробки та використання педагогічних технологій передбачає поступове формування системи теоретичних знань, практичних умінь, професійно важливих якостей і реалізується у ході самостійної роботи студента з аналізу змісту сучасних педагогічних технологій, порівняння їх ефективності із традиційними підходами до організації освітнього процесу, синтезу методичних прийомів реалізації педагогічних технологій і узагальнення їх до рівня індивідуального методичного комплексу прийомів

розробки і використання педагогічних технологій. Накопичений таким шляхом комплекс методичних прийомів ми розглядаємо у якості базового для наступної індивідуальної пошукової діяльності, осмислення та вибору системи методів та прийомів створення ефективного педагогічного середовища для забезпечення активної позиції учня в освітньому процесі, розробки ефективних освітніх технологій з метою виконання професійних педагогічних функцій.

Література:

1. Архангельський С. И. Учебный процесс в высшей школе, его закономерные основы и методы: Учеб.-метод. пособие. / С. И. Архангельський – М.: Высшая школа, 1980. – 368с.
2. Рацул А. В. Розвиток педагогічних технологій навчання іноземних мов учнів старших класів (друга половина ХХ століття) : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.09 / Рацул Анжела Володимирівна. – Кривий Ріг, 2009. – 24 с.
3. Селевко Г. К. Педагогические технологии на основе информационно-коммуникационных средств // Г. К. Селевко. – М.: НИИ школьных технологий, 2005. – 208 с. (Серия «Энциклопедия образовательных технологий»)
4. The definition and selection of key competencies. Executive Summary [URL] : <http://www.oecd.org/pisa/35070367.pdf>